

قفقاز، سرزمین کلیساهای پر رمز و راز

گروه مطالعاتی مرکز پژوهشی نظر در سفر مطالعاتی به منطقه قفقاز شاهد معماری مذهبی - مسیحی و طبیعت شکل یافته در سایه آرات استوره‌ای بود که بیننده پرسشگر را به آثار بکری از گذشته‌ها و خاطرات سرزمین و اقوامی راهنمایی می‌کرد که تا چندی پیش پاره تن ایران بودند.

کلیساهای قدیمی از آیین و راز و رمزهای آشنا خبر می‌دادند که از دل باورهای ایرانیان برآمده و در کوچ خود بین اقوام و ملل شرق و غرب ریشه دوانیده است؛ در غرب مسیحی به گونه‌ای و در میان مسیحیان ارمنی و گرجی به گونه‌ای دیگر دگرپس کرده است. بازتاب آیین و اندیشه‌های کهن بر معماری و تزیینات آنها آشکار است.

نگاهی نو به کلیساهای قفقاز در مقایسه گذشته آن با آنچه امروز مشاهده می‌شود، کارشناسان ارشد و دکتری در رشته‌های هنر و معماری را بر آن داشت تا پس از ۱۸ روز پژوهش میدانی در شهر و روستاهای ارمنستان و گرجستان با تصویربرداری، بحث و تحلیل‌های تخصصی گزارش‌هایی تهیه کنند که در بازگشت از سفر به مقالاتی نوگرا تبدیل شوند. تحلیل معماری نور و تزیینات در کیساهای ارتدکس، بهره‌برداری سیاسی از کلیساهای جدید گرجستان، حفظ اصالت‌های فرهنگی - آیینی در تزیینات کلیساهای قدیم و جدید ارمنستان، چالش معماری منطقه قفقاز با شیوه‌های جدید پس از استقلال زمینه‌های مهم این بررسی‌ها بود.

مقالات این شماره در ادامه ویژه‌نامه قبلی با موضوع "هنر و معماری قفقاز"، زوایایی دیگر از هنر و تمدن این منطقه باستانی را با تکیه بر آیین و باورها و انعکاس آن در معماری مذهبی نشان می‌دهد. همچنین دو بیانیه مستقل مربوط به گروه‌های هنر و معماری به جمع‌بندی مقالات می‌پردازد.